

УДК 027.8
ББК 78
Ш66

Серія «Шкільна бібліотека»
Засновано 2012 року

Шкільна бібліотека: нормативно-правове забезпечення /
Ш66 Уклад. О. М. Куликова. — Х. : Вид. група «Основа»,
2013. — 224 с. — (Серія «Шкільна бібліотека»).

ISBN 978-617-00-1649-2

У книзі зібрано основні нормативно-правові документи, які регламентують діяльність шкільної бібліотеки. Надано зразки положень, правил, інструкцій. Особливу увагу приділено організації атестації шкільних бібліотекарів.

Для шкільних бібліотекарів, керівників навчальних закладів.

УДК 027.8
ББК 78

ЗМІСТ

Розділ 1. Нормативно-правова база діяльності шкільних бібліотек

1.1. Законодавчі та нормативні документи

Закон України «Про бібліотеки та бібліотечну справу»	5
Закон України «Про загальну середню освіту»	23
Закон України «Про Національну програму інформатизації»	31
Закон України «Про авторське право і суміжні права»	47
Закон України «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних»	98
Наказ про затвердження Положення про бібліотеку загальноосвітнього навчального закладу	111
Положення про бібліотеку загальноосвітнього навчального закладу	112
Постанова про затвердження Державної цільової національно-культурної програми створення єдиної інформаційної бібліотечної системи «Бібліотека — XXI»	120
Державна цільова національно-культурна програма створення єдиної інформаційної бібліотечної системи «Бібліотека-XXI»	121
Постанова про підвищення заробітної плати працівникам бібліотек	125
Постанова про затвердження Порядку виплати доплати за вислугу років працівникам державних і комунальних бібліотек	126
Порядок виплати доплати за вислугу років працівникам державних і комунальних бібліотек	127
Наказ про впорядкування умов оплати праці працівників культури на основі Єдиної тарифної сітки	129
Лист щодо оплати праці та встановлення розряду працівникам бібліотеки загальноосвітнього навчального закладу	141
Наказ про затвердження Положення про проведення атестації працівників підприємств, установ, організацій та закладів галузі культури.	143

ISBN 978-617-00-1649-2

© Куликова О. М., укладання, 2013
© ТОВ «Видавнична група «Основа», 2013

Положення про проведення атестації працівників підприємств, установ, організацій та закладів галузі культури	144
Розпорядження про схвалення Концепції Державної цільової програми підтримки та розвитку читання на період до 2015 року	164
Концепція Державної цільової програми підтримки та розвитку читання на період до 2015 року	165
Указ про проведення Всеукраїнської молодіжної акції «Пам'ятати. Відродити. Зберегти»	168
1.2. Міжнародні нормативно-правові акти в галузі діяльності шкільних бібліотек	
Маніфест шкільних бібліотек	170
Маніфест ІФЛА про Інтернет.	174
Розділ 2. Практичні матеріали та рекомендації	
2.1. Методичні рекомендації з атестації шкільних бібліотекарів	177
2.2. Інструкції на допомогу шкільному бібліотекару	
Типові правила користування бібліотекою загальноосвітнього навчального закладу	188
Типова посадова інструкція завідувача бібліотеки загальноосвітнього навчального закладу	192
Посадова інструкція методиста з бібліотечних фондів	194
Посадова інструкція шкільного бібліотекаря	197
Примірне положення про бібліотечно-інформаційний центр загальноосвітнього навчального закладу	201
Примірна посадова інструкція бібліотекаря-медіаспеціаліста навчального закладу	209
Інструкція з організації книжкових виставок	213
Пам'ятка з оформлення книжкових виставок	215
Пам'ятка з вивчення стану роботи шкільної бібліотеки	219
2.3. Практичні матеріали	
Координаційний план з основ бібліотечно-бібліографічних знань для учнів 1–12 класів.	221

Розділ 1

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА ДІЯЛЬНОСТІ ШКІЛЬНИХ БІБЛІОТЕК

1.1. ЗАКОНОДАВЧІ ТА НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ

ЗАКОН УКРАЇНИ

ПРО БІБЛІОТЕКИ І БІБЛІОТЕЧНУ СПРАВУ

(у редакції Закону від 16.03.2000 р. № 1561-III)

(із змінами, внесеними Законом від 21.05.2009 р. № 1388-VI)

Цей Закон визначає статус бібліотек, правові та організаційні засади діяльності бібліотек і бібліотечної справи в Україні. Цей Закон гарантує право на вільний доступ до інформації, знань, залучення до цінностей національної та світової культури, науки та освіти, що зберігаються в бібліотеках.

Розділ I

Загальні положення

Стаття 1. Визначення термінів

У цьому Законі нижченаведені терміни вживаються в такому значенні:

- × бібліотека — інформаційний, культурний, освітній заклад (установа, організація) або структурний підрозділ, що має упорядкований фонд документів, доступ до інших джерел інформації та головним завданням якого є забезпечення інформаційних, науково-дослідних, освітніх, культурних та інших потреб користувачів бібліотеки;

- × бібліотека-депозитарій — бібліотека, яка забезпечує постійне зберігання бібліотечного фонду, сформованого з документів, що рідко використовуються і мають наукову та/або художню цінність;
- × бібліотечна послуга — результат діяльності бібліотеки із задоволення інформаційних, науково-дослідних, освітніх, культурних та інших потреб користувачів бібліотеки;
- × бібліотечна система України — розгалужена мережа бібліотек різних видів, пов'язаних взаємодією і взаємовикористанням бібліотечних ресурсів;
- × бібліотечна справа — галузь інформаційної, культурної та освітньої діяльності суспільства, спрямована на створення і розвиток мережі бібліотек, формування, опрацювання, упорядкування та зберігання бібліотечних фондів, організацію бібліотечного, інформаційного та довідково-бібліографічного обслуговування користувачів бібліотеки, підготовку та підвищення кваліфікації фахівців у галузі бібліотечної справи, наукове та методичне забезпечення розвитку бібліотечної діяльності;
- × бібліотечний фонд — упорядковане зібрання документів, що зберігається в бібліотеці;
- × бібліотечні ресурси — упорядковані бібліотечні фонди документів на різних носіях інформації, бази даних, мережні інформаційні ресурси, довідково-пошуковий апарат, матеріально-технічні засоби опрацювання, зберігання та передачі інформації;
- × документ — матеріальна форма одержання, зберігання, використання і поширення інформації, зафіксованої на папері, магнітній, кіно-, фотоплівці, оптичному диску або іншому носієві;
- × депонування — форма збирання і розповсюдження рукописних робіт, переважно наукових;
- × користувач бібліотеки — фізична чи юридична особа, яка звернулася до послуг бібліотеки;
- × міжбібліотечний абонемент — форма бібліотечного обслуговування, заснована на взаємному використанні бібліотечних фондів і довідково-пошукового апарату бібліотек;
- × централізована бібліотечна система — об'єднання бібліотек в єдине структурно-цілісне утворення, куди входить центральна бібліотека (*стаття 1 в редакції Закону від 21.05.2009 р. № 1388-VI*).

Стаття 2. Законодавство України про бібліотеки і бібліотечну справу

Законодавство України про бібліотеки і бібліотечну справу базується на Конституції України (№ 254к/96-ВР) і складається з Основ законодавства України про культуру (№ 2117-XII), цього Закону, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та інших нормативно-правових актів.

Якщо міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж ті, що містяться в законодавстві України про бібліотеки і бібліотечну справу, то застосовуються правила міжнародного договору.

Стаття 3. Сфера дії Закону

Дія цього Закону поширюється на мережу діючих бібліотек усіх форм власності та підпорядкування і організацію бібліотечної справи.

Розділ II

Державна політика в галузі бібліотечної справи

Стаття 4. Державна політика в галузі бібліотечної справи
Основою державної політики в галузі бібліотечної справи є реалізація прав громадян на бібліотечне обслуговування, забезпечення загальної доступності до інформації та культурних цінностей, що збираються, зберігаються та надаються в тимчасове користування бібліотеками.

Держава:

- × підтримує бібліотечну справу та її розвиток шляхом гарантованого фінансування бібліотек, пільгової податкової, кредитної та цінової політики;
- × фінансує створення інформаційних мереж і телекомунікаційних систем для інформаційного обміну, входження у світові глобальні комп'ютерні мережі, об'єднання та забезпечення доступності розподілених бібліотечних ресурсів;
- × стимулює взаємовикористання бібліотечних ресурсів через систему міжбібліотечного абонемента, зведених каталогів, депозитаріїв, обмінних бібліотечних фондів, інтеграцію бібліотек України у світовий інформаційний простір;

- × координує діяльність бібліотек усіх форм власності, регулює діяльність бібліотек, що є в державній і комунальній власності (*абзац п'ятий частини другої статті 4 із змінами, внесеними Законом від 21.05.2009 р. № 1388-VI*);
- × забезпечує розвиток бібліотечного обслуговування соціально незахищених верств населення;
- × розробляє програми розвитку бібліотечної справи та забезпечує їх цільове фінансування;
- × створює умови для міжнародного співробітництва бібліотек.

Розділ III

Бібліотечна система України

Стаття 5. Основи організації та функціонування бібліотечної системи України

Бібліотечна система України функціонує на основі скооперованого комплектування фондів та обробки документів, довідково-пошукового апарату, взаємовикористання бібліотечних ресурсів, а також організації науково-дослідної, науково-бібліографічної та науково-методичної роботи.

Стаття 6. Види бібліотек

За значенням бібліотеки поділяються на: всеукраїнські загальнодержавного значення (національні, державні), республіканські (Автономної Республіки Крим), обласні, міські, районні, селищні, сільські.

За змістом бібліотечних фондів бібліотеки є:

- × універсальні;
- × галузеві;
- × міжгалузеві.

За призначенням бібліотеки поділяються на:

- × публічні (загальнодоступні), у тому числі спеціалізовані для дітей, юнацтва, осіб з фізичними вадами;
- × спеціальні (академії наук, науково-дослідних установ, навчальних закладів, підприємств, установ, організацій). (*Частина третя статті 6 в редакції Закону від 21.05.2009 р. № 1388-VI*.)

Публічні, спеціальні та спеціалізовані бібліотеки можуть об'єднуватися у централізовані бібліотечні системи.

Стаття 7. Національна бібліотека України

Національна бібліотека України є провідним культурним, освітнім, науково-інформаційним державним закладом, що

здійснює функції науково-дослідного, методичного та координаційного центру з питань бібліотекознавства, бібліографознавства, документознавства, бере участь у розробленні державної політики в галузі бібліотечної справи та її реалізації. (*Частина перша статті 7 в редакції Закону від 21.05.2009 р. № 1388-VI*.)

Національна бібліотека України володіє потужним фондом вітчизняних і найважливіших науково значущих зарубіжних документів і задовольняє найрізноманітніші потреби суспільства, сприяє розвитку науки, освіти, культури, здійснює міжнародне співробітництво у формуванні та використанні світових бібліотечних ресурсів.

Бібліотечний фонд національної бібліотеки України є національним культурним надбанням українського народу, невід'ємною складовою частиною культурної спадщини та перебуває під охороною держави.

Загальнодержавне спрямування діяльності національної бібліотеки України забезпечується спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері культури.

Національна бібліотека України має право на одержання обов'язкового безоплатного примірника документів згідно із законом.

Статус національної надається державній бібліотеці згідно із законодавством.

Стаття 8. Державна бібліотека

Державна бібліотека — бібліотека загальнодержавного значення, що здійснює бібліотечне, бібліографічне, інформаційне обслуговування користувачів і виконує функцію всеукраїнського науково-дослідного, методичного та організаційного центру бібліотек відповідної галузі або категорій користувачів. (*Частина другу статті 8 виключено на підставі Закону від 21.05.2009 р. № 1388-VI*.)

Державна бібліотека має право на одержання обов'язкового безоплатного примірника документів згідно із законом.

Стаття 9. Центральні бібліотеки

Центральні бібліотеки — головні бібліотеки регіонів, які зобов'язані формувати, зберігати та надавати в користування найбільш повне зібрання документів у межах своєї території, організовувати взаємовикористання бібліотечних ресурсів і надавати методичну допомогу бібліотекам різних видів відповідних територій.

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування повинні забезпечувати пріоритетне додаткове бюджетне фінансування центральних бібліотек відповідно до обсягів їх діяльності.

Центральні бібліотеки беруть участь у розробленні та реалізації державних і регіональних програм у межах своєї компетенції та програм розвитку бібліотечної справи, створенні інформаційних мереж на основі єдиних стандартів обробки документів і обміну даних.

Стаття 10. Організація взаємодії бібліотек

Для більш повного задоволення потреб користувачів бібліотек в інформації, раціонального використання бібліотечних ресурсів органи державної влади та органи місцевого самоврядування стимулюють взаємодію бібліотек і створюють умови для розвитку міжбібліотечного абонементу, зведених каталогів автоматизованих баз даних, депозитаріїв.

Забезпечення взаємодії бібліотек різних видів покладається на центральні бібліотеки відповідних територій, якими є:

- × на загальнодержавному рівні — національні та державні бібліотеки;
- × в Автономній Республіці Крим — Республіканська універсальна наукова бібліотека імені І. Франка;
- × на обласному рівні — обласні універсальні наукові бібліотеки;
- × на міському рівні — міські публічні бібліотеки або центральні бібліотеки міської централізованої бібліотечної системи;
- × на районному рівні — районні бібліотеки або центральні бібліотеки районної централізованої бібліотечної системи.

Стаття 11. Взаємодія бібліотек України з підприємствами, установами та організаціями

Бібліотеки України є складовою частиною інформаційної системи держави.

З метою забезпечення раціонального використання бібліотечних ресурсів як складової частини інформаційних ресурсів держави бібліотеки взаємодіють з підприємствами, установами та організаціями, які мають бази даних та діяльність яких пов'язана із створенням, збиранням, обробкою, накопиченням та збереженням інформації.

Взаємодія бібліотек з підприємствами, установами та організаціями може здійснюватися в рамках державних і регіональних програм у межах своєї компетенції та програм розвитку бібліотечної справи, а також на основі укладених угод.

Розділ IV

Порядок створення, реорганізації та ліквідації бібліотек

Стаття 12. Створення бібліотек

Бібліотеки створюються з урахуванням соціально-економічних, національних, культурно-освітніх і виробничих потреб суспільства згідно з соціальними нормативами, встановленими відповідними органами державної влади.

Бібліотеки можуть створюватися на основі усіх форм власності, передбачених законами України. Засновниками бібліотек можуть бути органи державної влади, органи місцевого самоврядування, самоврядні організації, фізичні та юридичні особи, у тому числі іноземні, в порядку, передбаченому законом.

Бібліотека може не мати статусу юридичної особи та перебувати у складі підприємства, установи або організації. (*Частина четверта статті 12 виключено на підставі Закону від 21.05.2009 р. № 1388-VI.*)

Бібліотека діє на основі статуту (положення), що затверджується її засновником (засновниками). У статуті (положенні) бібліотеки визначаються її статус, форма власності, джерела фінансування, вид і профіль діяльності.

Стаття 13. Державна реєстрація бібліотек

Державна реєстрація бібліотек незалежно від форми власності проводиться за їх місцезнаходженням відповідно до Закону. (*Стаття 13 в редакції Закону від 21.05.2009 р. № 1388-VI.*)

Стаття 14. Реорганізація та приватизація бібліотек

Реорганізація бібліотек здійснюється відповідно до законодавства України.

Бібліотеки, що є юридичними особами, не підлягають приватизації.

У разі приватизації будівель, споруд, приміщень, в яких розміщені бібліотеки, що є у державній або комунальній власності, та відмови нового власника надавати в користування займані бібліотеками будівлі, споруди, приміщення органи, що приймають рішення про приватизацію цих будівель, споруд, приміщень, забезпечують бібліотеки будівлями, спорудами, приміщеннями, збудованими за спеціальними проектами, або іншими упорядкованими приміщеннями, що відповідають умовам обслуговування користувачів бібліотек і зберігання бібліотечних фондів.

У разі приватизації майна юридичної особи, в складі якої перебуває бібліотека, одночасно з зазначеним майном можуть бути приватизовані бібліотечні фонди та майно, необхідне для її діяльності, за наявності зобов'язання нового власника продовжити подальше функціонування бібліотеки протягом десяти років. У разі відсутності такого зобов'язання зазначене майно не підлягає приватизації, а рішення щодо подальшого його використання приймається відповідно до законодавства.

Стаття 15. Ліквідація бібліотек

Бібліотеки ліквідуються за рішенням:

- × власника;
- × засновника — за згодою власника;
- × в інших випадках, передбачених законодавством.

У разі ліквідації державних та комунальних підприємств, установ, організацій, у складі яких перебувають бібліотеки, бібліотечні фонди та майно, необхідне для діяльності бібліотеки, передаються до бібліотек, що є у державній та комунальній власності, згідно з рішенням відповідних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

Доцільність реорганізації та ліквідації бібліотек, що є у державній та комунальній власності, визначається відповідними органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування за погодженням із спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері культури.

Розділ V **Бібліотечні фонди**

Стаття 16. Бібліотечні фонди

Бібліотечні фонди формуються відповідно до значення, складу користувачів бібліотеки та виду бібліотеки як упорядковане зібрання документів.

Державний бібліотечний фонд України складається з фондів бібліотек, що є у державній і комунальній власності, фондів бібліотек самоврядних організацій, взаємопов'язаних скооперованим комплектуванням, єдиним довідково-пошуковим апаратом, системою депозитарного зберігання, перерозподілу та взаемовикористання фондів і відображає науковий, культурний, інформаційний потенціал суспільства.

Особливо цінні, рідкісні документи та колекції включаються до Державного реєстру національного культурного надбання України згідно з положенням, яке затверджується Кабінетом Міністрів України.

З метою забезпечення збереження документів та колекцій, внесених та/або які підлягають внесенню до Державного реєстру національного культурного надбання, створюються їх страхові копії у порядку, встановленому спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері культури. (*Статтю 16 доповнено частиною згідно із Законом від 21.05.2009 р. № 1388-VI.*)

Архівні документи, зібрані в бібліотеці, входять до складу Національного архівного фонду України згідно з Законом України «Про Національний архівний фонд та архівні установи» (№ 3814-XII). (*Частина статті 16 із змінами, внесеними Законом від 06.03.2003 р. № 594-IV.*)

Для документів, що внесені або підлягають внесенню до Державного реєстру національного культурного надбання України, та документів, що є унікальними документами Національного архівного фонду України і зберігаються в бібліотеках, встановлюється особливий режим охорони, зберігання та використання. (*Частина статті 16 із змінами, внесеними Законом від 06.03.2003 р. № 594-IV.*)

У разі якщо бібліотека не забезпечує необхідні умови для зберігання та використання документів, внесених до Державного реєстру національного культурного надбання України, вони можуть бути передані іншим бібліотекам згідно з рішенням відповідних органів виконавчої влади за погодженням із спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері культури.

Стаття 17. Комплектування бібліотечних фондів

Комплектування бібліотечних фондів здійснюється шляхом отримання обов'язкового примірника документів у порядку, встановленому законом, документів, що випускаються за цільовими програмами книговидання або закуповуються відповідно до державних цільових програм, придбання документів за готівковий і безготівковий рахунки, документообміну, отримання в дарунок, депонування та з інших джерел. (*Частина перша статті 17 в редакції Закону від 21.05.2009 р. № 1388-VI.*)

Маловживані, але цінні в науковому та художньому відношенні документи передаються в бібліотеки-депозитарії. Порядок передачі зазначених документів у бібліотеки-депозитарії визначається спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері культури.

Стаття 18. Облік, зберігання та використання документів

Облік, зберігання та використання документів, що знаходяться в бібліотечних фондах, здійснюються відповідно до правил, затверджених спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері культури, та встановлених стандартів, технічних умов, інших нормативних документів.

Власник (засновник) бібліотеки зобов'язаний забезпечувати належні матеріально-технічні умови для зберігання та використання бібліотечних фондів.

Вилучення з бібліотечних фондів документів, у тому числі ветхих, тих, що втратили актуальність, наукову та виробничу цінність або які мають дефект, дублетних здійснюється у порядку, визначеному спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері культури. Вилучення документів з бібліотечних фондів за ідеологічними чи політичними ознаками забороняється.

Документи, що не входять до Державного реєстру національного культурного надбання України, можуть бути передані безкоштовно із фондів одних бібліотек іншим або реалізовані.

Розділ VI

Обов'язки та права бібліотек

Стаття 19. Обов'язки бібліотек

Бібліотеки своєю діяльністю забезпечують реалізацію прав громадян на бібліотечне обслуговування, встановлених цим Законом.

Бібліотеки обслуговують користувачів бібліотеки згідно із правилами користування бібліотекою, розробленими на основі типових правил, затверджених спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері культури.

Використання бібліотеками відомостей про користувачів бібліотеки та їх інтереси з будь-якою метою, крім наукової, без їх згоди не допускається.

Бібліотеки, незалежно від форм власності, що мають у своїх фондах особливо цінні та рідкісні видання, колекції, віднесені до національного культурного надбання, забезпечують їх належне зберігання і несуть відповідальність за їх облік, включення до автоматизованих баз даних, а також державну реєстрацію.

Бібліотеки, незалежно від форм власності, не мають права вилучати та реалізовувати документи, віднесені до цінних і рідкісних видань, унікальних документальних пам'яток, крім випадків, передбачених законодавством.

Бібліотеки зобов'язані звітувати про свою діяльність перед своїми засновниками та громадськістю.

Бібліотеки, незалежно від форм власності та підпорядкування, зобов'язані виконувати відповідні норми та правила, встановлені в галузі бібліотечної справи.

Стаття 20. Права бібліотек

Бібліотеки в порядку, передбаченому їх статутами (положеннями), мають право самостійно:

- × визначати зміст, напрями та форми своєї діяльності;
- × здійснювати господарську діяльність, відкривати в порядку, визначеному законодавством, рахунки в установах банків, у тому числі валютні, встановлювати перелік платних послуг;
- × визначати джерела комплектування своїх фондів;
- × встановлювати пільги для окремих категорій користувачів бібліотеки;
- × визначати при наданні користувачам бібліотеки документів розмір коштів, що передаються бібліотеці як забезпечення виконання зобов'язань щодо повернення одержаних у бібліотеці документів, у випадках, передбачених правилами користування бібліотеками;
- × визначати види та розміри компенсації шкоди, заподіяної користувачами бібліотек, у тому числі пені за порушення термінів користування документами;
- × визначати умови використання бібліотечних фондів на основі договорів з юридичними та фізичними особами;
- × вилучати та реалізовувати документи із своїх фондів відповідно до нормативно-правових актів;
- × здійснювати у встановленому порядку співробітництво з бібліотеками та іншими установами і організаціями іноземних

держав, вести міжнародний документообмін, бути членом міжнародних організацій, брати участь у реалізації державних і регіональних програм у межах своєї компетенції та програм розвитку бібліотечної справи;

- × здійснювати іншу діяльність, спрямовану на виконання статутних завдань, яка не суперечить законам.

Бібліотека має право на захист створених нею баз даних, інших об'єктів інтелектуальної власності бібліотеки згідно із законодавством.

Розділ VII

Права та обов'язки громадян, підприємств, установ і організацій на бібліотечне обслуговування

Стаття 21. Права громадян, підприємств, установ і організацій на бібліотечне обслуговування

Громадяни України незалежно від статі, віку, національності, освіти, соціального походження, політичних та релігійних переконань, місця проживання мають право на бібліотечне обслуговування, яке може бути у формі:

- × абонементу (у тому числі міжбібліотечного);
- × системи читальних залів;
- × дистанційного обслуговування засобами телекомунікації;
- × бібліотечних пунктів;
- × пересувних бібліотек.

Громадяни України, підприємства, установи та організації мають право вільного вибору бібліотек відповідно до своїх потреб.

Права громадян України, підприємств, установ і організацій на бібліотечне обслуговування забезпечуються створенням мережі бібліотек та різноманітністю їх видів, безкоштовністю основних бібліотечних послуг.

Іноземці та особи без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах, користуються тими самими правами на бібліотечне обслуговування, що і громадяни України.

Стаття 22. Права користувачів бібліотеки

Доступ до документів та надання бібліотечних послуг користувачам бібліотек здійснюються з додержанням вимог щодо забезпечення охорони державної таємниці, забезпечення зберігання

фондів бібліотек, а також відповідно до статутів (положень) бібліотек, правил користування бібліотеками.

Користувачі бібліотек мають право:

- × безоплатно користуватися інформацією про склад бібліотечних фондів через довідково-пошуковий апарат (крім комерційних баз даних);
- × безоплатно отримувати консультаційну допомогу в пошуку та виборі джерел інформації;
- × безоплатно отримувати у тимчасове користування документи із фондів бібліотеки, крім документів, придбаних за кошти, одержані від господарської діяльності бібліотеки;
- × одержувати документи або їх копії по міжбібліотечному абонементу;
- × одержувати інформацію з інших бібліотек, користуючись каналами зв'язку;
- × користуватися іншими видами послуг, у тому числі на платній основі;
- × брати участь у роботі бібліотечних рад.

Користувачі бібліотек з вадами зору мають право на одержання документів на спеціальних носіях інформації через мережу спеціалізованих та інших загальнодоступних бібліотек.

Користувачі бібліотек дитячого та юнацького віку мають право на бібліотечне обслуговування у загальнодоступних та спеціалізованих бібліотеках.

Стаття 23. Обов'язки користувачів бібліотек

Користувачі бібліотек зобов'язані:

- × дотримуватися правил користування бібліотеками;
- × замінювати втрачені (пошкоджені) документи, одержані з фондів бібліотек, рівноцінними або відшкодувати їх ринкову вартість у розмірах, встановлених правилами користування бібліотекою.

Розділ VIII

Управління бібліотечною справою

Стаття 24. Державне управління бібліотечною справою

Загальне методичне керівництво бібліотеками та координацію їх роботи здійснює спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері культури.